

Asia: VN/22704/2021

Lausuntopyyntö työryhmän luonnoksesta kansalliseksi ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmaksi 2030 (KISS2030)

Lausunnonantajan lausunto

- 1. Onko ehdotettu kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma 2030 tasapainoinen, eli onko kaikki tarvittavat näkökohdat huomioitu?**

Etelä-Savon ELY-keskus yhtyy ELY-keskusten yhteiseen lausuntoon ja toteaa lisäksi seuraavaa:

Maatalous- ja ruokajärjestelmä

Etelä-Savon ELY-keskus toteuttaa yhdessä neljän muun ELY-keskuksen kanssa Järvi-Suomen maaseudun ympäristö- ja ilmasto-ohjelmaa. Ohjelman yhteydessä on vahvistunut ymmärrys siitä, kuinka kriittisen tärkeitä maatalouden perustehtävään liittyvät myönteiset näkökulmat ovat ilmastopolitiikassa ja –keskustelussa.

Ehdotettu sopeutumissuunnitelma asettaa suomalaiselle maataloudelle tehtävän kielteisten lähtökohtien kautta. Ilmastonmuutos vaikeuttaa maataloutta ja vaikeuksiin pitää sopeutua. Myös hillintää koskevissa kansallisissa strategiapapereissa ala on esillä ensisijaisesti kielteisten lähtökohtien kautta. Maatalous aiheuttaa päästöjä, joita pitää vähentää.

Ehdotetusta suunnitelmasta puuttuu kaksi olennaista maatalouteen, ruokaturvaan ja huoltovarmuuteen liittyvää lähtökohdiltaan myönteisempää näkökulmaa.

1. Globaalisti heikkenevät ja samaan aikaan Suomessa jopa parantuvat maatalouden toimintaedellytykset kasvattavat suomalaisen maataloustuotannon tarvetta ja arvoa. (kasvava lämpösumma / pitenevä kasvukausi, uudistuvien vesivarojen tuoma suhteellinen etu voimistuu)

2. Ilmastonmuutos tarjoaa suomalaiselle maataloudelle uhkien lisäksi myös mahdollisuuksia. (uudet viljelytavat ja -kasvit)

Globaalisti heikkenevät maatalouden toimintaedellytykset kasvattavat suomalaisen maatalouden arvoa. Ilmastonmuutokseen liittyy uhkien lisäksi myös mahdollisuuksia. Näitä näkökulmia yhdistää yhteys maatalouden myönteiseen perustehtävään: suomalaisen maatalouden tehtävä on tuottaa ruokaa. Ilmastonmuutoksen takia tämän perustehtävän merkitys kasvaa.

Suunnitelmaa tehdään aikana, jona maatalous on suurissa taloudellisissa vaikeuksissa. Tämän takia olisi erityisen tärkeää saada maatalouden asema ilmastonmuutoksessa kirjattua suunnitelmaan todenmukaisella ja rakentavalla tavalla.

Nykymuodossaan ehdotettu suunnitelma toistaa ja vahvistaa asetelmaa, jossa maatalous nähdään ilmastopolitiikassa ja keskustelussa ennen kaikkea ongelmien kautta. Pahimmillaan näin painottuva politiikka sekä keskustelu ohjaa maatiloja lopettamaan sopeutumiseen liittyvät investoinnit tai jopa koko toimintansa.

“Kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumis suunnitelma vuoteen 2030” on mahdollisuus nostaa tasapainoisesti esiin myös edellä mainitut maatalouden perustehtävään ja globaaliin asetelmaan liittyvät näkökulmat. Strategisen asetelman todenmukainen ja tasapainoinen hahmottaminen tukee myös muiden näkökulmien huomioimista.

2. Tarkemmat huomiot luvusta 'Havaitut muutokset, vaikutusskenaariot ja riskit' (Luku 2.2)

-

3. Tarkemmat huomionne suunnitelman visiosta ja päämääristä (Luvut 2.3 ja 2.4)

-

4. Näkemyksenne teemasta 'Kansallisen tason strateginen suunnittelu ja ennakointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

5. Näkemyksenne teemasta 'Kokonaisturvallisuus ja yleinen huoltovarmuustyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

6. Näkemyksenne teemasta 'Ruoka- ja ravitsemusturva' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

7. Näkemyksenne teemasta 'Infrastruktuuri ja rakennettu ympäristö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

8. Näkemyksenne teemasta 'Kuivuusriskien hallinta, luonnonvarojen käyttö ja hoito, luonnon monimuotoisuus ja luontopohjaiset ratkaisut' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

9. Näkemyksenne teemasta 'Terveysten suojeleminen ja edistäminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

10. Näkemyksenne teemasta 'Kulttuuriperinnön ja –ympäristön suojeleminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

11. Näkemyksenne teemasta 'Alue- ja kuntatason ilmastoriskien hallinta' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

12. Näkemyksenne teemasta 'Tietopohjan vahvistaminen ja tiedon jalkauttaminen' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Resurssointi sopeutumisen ja hillinnän välillä

Valtioneuvoston selonteko kansallisesta ilmastomuutokseen sopeutumis suunnitelmasta vuoteen 2030 on ansiokkaasti valmisteltu. Hyvään ilmastopolitiikkaan kuuluvat paitsi suunnitelmat, suositukset ja ohjeet, myös oikeasuhtaiset taloudelliset ohjaukset, joilla luodaan kannustimia tehokkaan ilmastotyön toteutukseen myös aluetasolla. Tällä hetkellä näyttää siltä, että ilmastotyössä sopeutumisen resurssointi on valtionhallinnossa hoidettu hyvin (12 htv, josta maankäyttöön 6 ja sopeutumiseen 6). Samaan aikaan ilmastomuutoksen hillintään ei ole ohjattu valtiolla uusia pysyviä resursseja (2 htv:tä ELY-keskukset).

Ilmastotyön tulee kattaa hillinnän ja sopeutumisen teemat tasaveroisesti. Epäsuhta resurssoinnissa ei voi olla vaikuttamatta ilmastotavoitteiden, kuten päästövähennysten saavuttamisen tehokkuuteen ja aikatauluun. Yhtä lailla hillintään kuin sopeutumiseenkin kohdistettu rahoitus ei ole vain kustannus, vaan investointi kohti ilmastokestävämpää yhteiskuntaa. Nyt tehtävien hillintätoimien avulla voidaan vähentää tulevaisuudessa tapahtuvia taloudellisia, inhimillisiä ja luontoon kohdistuvia vahinkoja. Samaan aikaan hillintätyössä on tarpeen tukea elinkeinoelämää ja aluetaloutta kehittämään uusia innovaatioita ja t&k-panostuksista vihreän siirtymän hankkeissa.

Hillintätyötä hallinnossa hoidetaan pääosin hankevetoisesti. Tästä seuraa alueellisen ilmasto-osaamisen tietopohjan ja jalkauttamisen murentumista, hanketyön lyhytjänteisyyden myötä. Tietopohjan heikentyminen vaikuttaa myös kykyyn viestiä ilmastonmuutoksesta vaikuttavalla tavalla. Huonoimmassa tapauksessa jo saavutettu tekemisen ilmapiiri sidosryhmien kesken voidaan menettää. Hillintätoimien hitaus lisää sopeutumiseen tarvittavaa taloudellista kuormaa. Hillinnän viivästyminen lisää ja aikaistaa riskien toteutumista, kuten haavoittuvien ryhmien terveyshaittaa. Haavoittuvuutta resurssipula aiheuttaa myös institutionaaliseen tasolla, jos osaamista puuttuu.

Vinouma vaatii nopeaa korjausta, varsinkin tilanteessa, jossa on todettu, että useiden toimialojen päästövähennystoimet eivät Suomessa etene suunnitellusti. Hillintätyö tulee tehdä etunojassa, mutta pitkäjänteisesti eli lähivuodet ovat ratkaisevassa asemassa. Hillintätyön tekijöitä tarvitaan, myös hallinnossa. Ilmastotyö onnistuakseen vaatii vahvaa asiantuntijuutta, verkostoitumista ja poikkisektoraalista koordinoitua. Tällä hetkellä pitkäjänteisen hillintätyön voimavaroja on liian vähän.

13. Näkemyksenne teemasta 'Viestintä ja vuorovaikutus' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Näkemyksemme teemaan 12. "Tietopohjan vahvistaminen... liittyy myös tähän.

14. Näkemyksenne teemasta 'Kansainvälinen yhteistyö' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

15. Näkemyksenne teemasta 'Sopeutumisen seuranta ja arviointi' ja siihen sisältyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

16. Näkemyksenne luvun 2.5.13 lisäselvitystä vaativista toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

-

17. Miten arvioisitte suunnitelman toimenpiteiden vastuuttamista? Mahdolliset toimenpidekohtaiset ehdotuksenne toteuttajien lisäämiseksi tai poistamiseksi?

-

18. Millaisena näette oman organisaationne tai edustamanne tahon roolin sopeutumissuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa?

-

19. Tarkemmat huomiot vaikutustenarvioinnista (Luku 2.6)

-

20. Muut huomiot suunnitelmaluonnoksesta.

-

Mutanen Jari
Etelä-Savon ELY

Leppänen Jaana
Etelä-Savon ELY - Johdon tuki